

Aalborg under Besættelsen - byvandring

1. Helligåndsklosteret

Mindetavle over Churchill-klubben. "Kun gennem handling vinder livet betydning". Drengene i Churchill-gruppen var nogle af de første som greb til

aktiv sabotage. Gruppen blev stiftet på klostret i december 1941.

2. Folkeregistret

Folkeregistret lå under krigen på CW Obels plads i nummer 16. 6. november 1944 kørte modstandsfolk op foran bygningen i en lastbil. Personalet blev holdt op mens modstandsfolkene fyldte kartotekskortene i sække og bar dem ned i bilen. Hvorefter de blev kørt bort og brændt. Baggrunden for aktionen var, at tyskerne samme dag forhandlede med byrådet om udlevering af registret.

3. Det Gamle Rådhus, Gammeltorv

Tysk militært hovedkvarter 1940-41. Afløses af Birks hotel.

4. Hotel Phønix

Her boede den tyske kommandant. Ved befrielsen blev det hovedkvarter for modstandsbevægelsen.

5. Reberbansgade 14

11. marts 1943 nedkastedes 4 agenter fra SOE, Special Operations Executive, fra England ved Hornum Hede.

Blandt andet Flemming Muus der blev leder af SOE i Danmark og Jens Paul Jensen som blev leder i Aalborg.

Jens Paul Jensen boede fra 1. april 1943 sammen med Karl Peter Madsen i en lille lejlighed i Reberbansgade 14 på tredje sal, der blev hovedkvarter for modstandsbevægelsen i Aalborg i sommeren 1943.

Numre svarer til punkter på kort

Fra Reberbansgade ledte han flere modstandsgrupper. En med rod i Dansk Samling og spejderbevægelsen. Den blev ledt af Niels Erik Vangsted. En anden gruppe havde rod i DKP.

Aalborggruppen fik materiel fra Hvidstensgruppen. Det blev hentet af Karl Peter Madsen i Randers. 1. maj 1943 indledte gruppen sabotagen, som gik ud over cementfabrikker, værfter og ammunitionslagre. Sprængladningerne blev fremstillet i Reberbansgade.

Paul Jensen fremstillede også en chokoladeæske fyldt med sprængstof, som blev sendt til en stikker Grethe Thomsen i Danmarksgade 45. Hendes kæreste åbnede den og blev dræbt.

Sidst i juli var gruppen klar til selv at modtage nedkastninger. Vangsted havde fundet et område ved Madum Sø. Første nedkastning 23. juli måtte aflyses på grund af tåge. 25. juli og 2. august lykkedes nedkastninger.

17. august 1943 kom en melding på BBC om en nedkastning. 12 mand med Paul Jensen i spidsen fik læsset de nedkastede containere på deres lastbil. Uden for Skørping blev de forfulgt og overhalet af en tysk militærlastbil. Ved Buderupholmvej blokerede den tyske bil vejen. I første omgang slap de forbi, men den generatordrevne lastbil kunne ikke køre fra tyskerne. Den måtte stoppe og sabotørerne forsøgte at flygte. Tyskerne standsede også og åbnede ild. Niels Erik Vangsted blev dræbt og Poul Kjær Sørensen blev fanget og henrettet 28. august.

Karl Peter Madsen havde glemt sin gamle skoletaske i lastbilen. I den stod hans

Erik Lottrup: Faldskærmsfolk og modstandskampen. 2008.

Ole Bergh: Besættelsestidens mindesmærker i Aalborg. 2002

Hans Gregersen: Krigens by. 2009.

Bjarne Wagner-Augustenburg: Når solen synker – beretningen om opgøret med besættelsestidens landsforrædere. Forlaget Rebild 2004.

forældres adresse. Via den fandt man frem til Reberbansgade. Her fandt det danske politi sprængstoffer og våben. En modstandsmand havde dog nået at fjerne papirer, der kunne afsløre modstandsfolkene.

Bevæbnet politi ventede i flere dage i lejligheden. De fleste af sabotørerne var dog gået under jorden. Flere af dem herunder Karl Peter Madsen slap senere til Sverige. Efter nogle dages venten dukkede en SOE-agent op i lejligheden og blev arresteret. Han blev dog senere befriet af modstandsbevægelsen.

Det illegale blad Frit Danmark skildrede begivenhederne i Rold Skov som et regulært slag.

Mandag 23. august udløste begravelsen af Niels Erik Vangsted fra Ansgar kirke voldsomme uroligheder og strejker i Aalborg. Tyskvenlige forretninger fik ruderne knust. Blandt andet Christines Konditori (nu San Giovanni pizzeria). Det var i øvrigt et af de steder, hvor Churchill-drengene stjal våben fra tyskerne.

6. Urbansgade, Vesterbro/ og Tyren

Den 24. august var en stor folkemængde på vej ind ad Vesterbro fra et møde ude i Skovdalen. Fra Urbansgade åbnede tyske soldater i to militærbiler ild. Også fra den tyske Wehrmachtshjem Vesterbro nummer 76 blev der formentlig skudt. Mange mennesker faldt om i området ved Cimbrertyren. I løbet af de 2 dage blev 7 dræbt og 49 hårdt såret. Hele resten af ugen var der udgangsforbud og strejke.

Urolighederne i blandt andet Aalborg førte til, at den tyske rigsbefuldmægtigede Werner Best blev kaldt til Berlin og vendte tilbage med nye krav til den danske regering som betød regeringens brud med tyskerne og samarbejdspolitikken 29. august. Mandag den 30 ophørte strejker og uro i Aalborg.

Erik Lottrup: Faldskærmsfolk og modstandskampen. 2008.
Ole Bergh: Besættelsestidens mindesmærker i Aalborg. 2002
Hans Gregersen: Krigens by. 2009.
Bjarne Wagner-Augustenburg: Når solen synker – beretningen om opgøret med besættelsestidens landsforrædere. Forlaget Rebild 2004.

7. Spejderborgen i Kong Hans gade

Flere modstandsfolk blandt andet Karl Peter Madsen og Niels Erik Vangsted havde rod i spejderbevægelsen. Schalburgteret 14/9 1944.

8. Kong Hans gades arrest

Ældste del fra 1918. Her sad 10 Churchilldrengene. (Anders Borks vej). Nye fløj fra 1943. (Dr. Christines vej). Her sad efter befrielsen blandt andet de 5 fra Aalborgs, om

Numre svarer til punkter på kort

blev henrettet i Undallslunds plantage ved Viborg.

9. 4. maj kollegiet

Mindetavle:

Thi det er livets lov

At uret skal for ret ej evig gælde

De stærke hjerter vil til sidst den fælde

10. Niels Erik Vangsteds grav, Almen Kirkegaard (død 18/8 1943)

(Ved indgang fra Kirkegårdsgade: cirka 20 m. inde skråt til venstre)

11. Birks Hotel, tysk militær militærpolitisk hovedkvarter fra 1942, hjørnet af Jernbanegade og Prinsensgade.

Natten til den 14. september 1943 kom sabotøren Jens Eriksen op på taget af nabobygningen KFUM. Brandmuren

spærrede vejen til hotellets tag, men ved hjælp af tagrenden kunne han balancere over på hotellets tag med tidsindstillede bomber på ryggen, uden at den tyske vagt nede på gaden opdagede noget. Han firede bomberne ned i hotellets skorsten således at alle 4 etager ville blive ramt. Bomberne skulle være eksploderet klokken 16 men på grund af varmen i skorstenen sprang de ved 9 tiden om morgenen. Bygningen blev raseret og en række mennesker såret.

12. Højskolehotellet, Gestapos hovedkvarter, Boulevarden 27, Mindeplade: Holger Emil Clausen.

Aktiv i Frit Danmark. Organiserede bladdistributionen. Blev arresteret af Gestapo den 7. februar 1945. Torteret og derefter skudt i hotellets garage.

Erik Lottrup: Faldskærmsfolk og modstandskampen. 2008.

Ole Bergh: Besættelsestidens mindesmærker i Aalborg. 2002

Hans Gregersen: Krigens by. 2009.

Bjarne Wagner-Augustenburg: Når solen synker – beretningen om opgøret med besættelsestidens landsforrædere. Forlaget Rebild 2004.

14. Løkkegade 4. Mindeplade: "Kjeld".

Her boede modstandsmanden Carlo Wognsen, som i 1945 sad i fængsel hos Gestapo. I lejligheden gav hans søster, Lotte, husly til modstandsmanden Svend Ulrich Pedersen, "Kjeld", som var med i Platous likvideringsgruppe. 27. januar 1945 lå han i soveværelset og sov da 4 Gestapofolk ankom. Lotte åbnede entredøren helt op så den dækkede døren til soveværelset og stillede sig foran den medens Gestapofolkene gennemsøgte lejligheden.

På vej ud af døren igen kom Gestapofolkene i tanke om, at de ikke havde set soveværelset. De stormede ind igen. Kjeld lå parat med sin pistol og dræbte den første af Gestapofolkene. Den næste blev også dødelig såret. Inde i stuen kom Kjeld i ildkamp med den tredje. Begge bliver ramt. Gestapomanden dør senere af sine sår. Hårdt såret slæbte Kjeld sig op på et loftsværelse. Her blev han dræbt af en fjerde gestapomand. Kjelds lig blev senere fundet i udkanten af Aalborg med hovedet bortsprængt. (En dør fra lejligheden med skudhuller udstilles på Aalborg Historiske Museum).

15. Politigården, Nytorv

Under krigen lå politigården i Slotsgade, tværs over området hvor der i dag er p-plads, Nytorv og Føtex. Også Nytorv nummer 7 blev benyttet af politiet. Den 19. september 1944 klokken 11 slog tyskerne til mod politiet. Gestapo, 200 tyske soldater og danske håndlangere arresterede cirka 160 betjente. 111 betjente fra Aalborg og Nørresundby blev sendt til Frøslevlejren og senere videre til Kz-lejren Neuengamme ved Hamburg.

16. Jens Bangs Stenhus. Mindeplade ved indgang mod Nytorv.

Til minde om Christian den Fjerdes Laug fra 1942. Oprettet som et lukket dansk laug for at forhindre, at tyskerne havde adgang til Stenhuset. Schalburgteret 11. november 1944.

Numre svarer til punkter på kort

17. Synagogebygningen, Gråbrødregade
Ødelægges ved Schalburgtage den 18. marts 1945. Fungerede ikke længere som synagoge men som byarkiv.

18. Skipper Clements gade

Her havde de danske nazister DNSAP kontor. 4. januar 1945 blev lederen bilforhandler E. Laursen og hans højre hånd skudt ned uden for kontoret. Det var årsdagen for mordet på Kaj Munk. Nogle dage efter kom clearingmordet. Dyrlæge Møller fra Brønderslev blev fundet dræbt samme sted, som Laursen var blevet skudt.

Erik Lottrup: Faldskærmsfolk og modstandskampen. 2008.

Ole Bergh: Besættelsestidens mindesmærker i Aalborg. 2002

Hans Gregersen: Krigens by. 2009.

Bjarne Wagner-Augustenburg: Når solen synker – beretningen om opgøret med besættelsestidens landsforrædere. Forlaget Rebild 2004.